

Timo Martikainen

Suomen yliopistojen harjoittelukoulujen ohjatun harjoittelun ohjausympäristön ja ohjauspyrkimysten muutos sekä ohjaussisältöjen arviointia 2009–2010 ja 2012–13 opiskelijakyselyissä

eNorssi 2014

eNorssi – Suomen harjoittelukoulut

Timo Martikainen. 2014. Suomen yliopistojen harjoittelukoulujen ohjatun harjoittelun ohjausympäristön ja ohjauspyrkimysten muutos sekä ohjaussisältöjen arviointia 2009–2010 ja 2012–13 opiskelijakyselyissä. Tutkimusraportti 15 s. Liite 10 s.

Avainsanat: opettajankoulutus, ohjattu harjoittelu, ohjaus, ohjausympäristö, ohjauspyrkimykset

TIIVISTELMÄ

Suomen yliopistojen opettajankoulutusta antavien yliopistojen harjoittelukoulut keräävät palautetta vuosittain opettajaopiskelijoilta ohjatuista harjoiteluista. Tässä raportissa on käsitelty kahtena lukuvuonna 2009–10 (N=1014) ja 2012–13 (N=1018) kerättyjä opiskelija-aineistoja. Teoreettiset taustat on selvitetty 2009–10 raportin yhteydessä.

Opettajaopiskelijat ovat perusasteen ja lukion opettajaopiskelijoita, luokanopettaja- ja aineenopettaja-opiskelijoita (2012–13 aineistossa luokanopettajaopiskelijoita 36% ja aineenopettajaopiskelijoita 64%). Heitä ei analyseissa ole eroteltu, vaan tutkimusjoukon käsityksiä on analysoitu kokonaisuutena.

Tutkimuksen tehtävänä oli selvittää muutosta ohjausympäristössä, ohjauspyrkimyksissä ja ohjauksen sisältöalueista yksilöllisyyden huomioon ottamisessa ohjauksen sisältönä vertaillen 2009–10 ja 2012–13 aineistojen vastausjakauksia ja niiden muutosta (frekvenssit prosentteina ja Pearsonin khiin neliön testi). Toisena tehtävänä oli kuvata opettajaopiskelijoiden käsityksiä uudemman aineiston pohjalta eettisesti haasteellisista tilanteista opetuksessa ohjauksen sisältönä, eri ohjausmuotojen koettua hyödyllisyyttä ohjatussa harjoittelussa sekä opettajaopiskelijoiden mielipiteitä tieto- ja viestintäteknisestä opetuksessa ja ohjauksessa. Tässä analyysissä on tyydytty keskiarvojen ja keskihajontojen kuvailuun.

Ohjausympäristön muutokset olivat kautta linjan hyvään suuntaan, kuten ohjauksen motivoivuudessa, kehittävyudessa, ohjauskeskustelussa, ilmapiirissä, yhteistyön rakentamisessa ja tuessa harjoittelun sujuvaan etenemiseen. Ohjauksen tavoite auttaa opiskelijaa hallitsemaan ohjatun harjoittelun aikaista kuormitusta oli hyvästä kehityksestä huolimatta vielä sillä tasolla, että vain 64 % opiskelijoista ajatteli ohjauksen auttavan tässä.

Ohjauspyrkimyksissä direktiivisyys (ohjaajan malli ja valmiiden vaihtoehtojen antaminen) oli pysynyt ennallaan, mutta muut ohjauspyrkimykset olivat vahvistuneet, kuten itseluottamuksen tukeminen (kannustus ja rohkaisu), kommunikatiivisuus (suhteen rakentaminen oppijoihin, yhteistyövalmiudet), opetuksen työtapojen ohjaaminen (perusopetustaidot, työtapojen monipuolisuus), metakognitiivinen puoli (pedagogisten ratkaisujen perustelevuus, kriittisyys omaa toimintaa kohtaan opettajana) ja vastuuseen ohjaaminen (ammattieettinen pohdinta ja vastuunotto oppijoista). Edelleenkin yhteistyövalmiudet, pedagogisten ratkaisujen perustelevuus ja ammattieettinen pohdinta näyttävät jäävän kehittämiskohteiksi.

Muutoksen tarkastelu yksilöllisyyden huomioon ottamisessa ohjauksessa osoittautui osa-alueeksi, jossa on ollut taaksepäin menoa. Opiskelijoista 28 % on saanut vain vähän tai ei ollenkaan kosketusta eriyttämiseen harjoittelussa. Muissa yksilöllisen tuen muodoissa jopa yli puolet opiskelijoista antaa saman palautteen. Lait perusopetuksesta ja opetussuunnitelmauudistus tulevat vaikuttamaan jatkossa tähän osa-alueeseen koulussa ja opettajankoulutuksessa.

Eettisistä haasteista opetuksessa ohjauksen sisältönä opiskelijoille vieraimmiksi eettisiksi haasteiksi olivat jääneet oppilas kritiikin antajana tai petkuttajana, ja toisaalta osiot, jotka käsittelevät opettajan käytöstä oppilasta kohtaan sekä opettaja ja koulua yhteisönä käsittelevät osiot. Lisäksi vähemmistön oikeudet ja velvollisuudet sekä vähemmistön ja enemmistön väliset suhteet eettisinä haasteina koulutyössä ohjauksen sisältönä olivat jääneet opiskelijoille vieraimmiksi sisällöiksi.

Ohjauksen muotojen koetusta hyödyllisyydestä saatiin tutkimuksessa selkoa. Eniten hyötyä oli koettu yksilö- ja ryhmäohjauksista, yhteistyöstä muiden opiskelijoiden kanssa ja opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja

pohdinnasta. Vain jonkin verran hyötyä oli opiskelijoiden mielestä ollut suurryhmäohjauksista, harjoitteluraportista sekä tieto- ja viestintäteknisestä vuorovaikutuksesta.

Tieto- ja viestintäteknikkaan ja mediaan opettajaopiskelijat suhtautuvat perusmyönteisesti. TVT:n ja median käyttöön opetuksessa ja ohjaussisältönäkin opiskelijat olivat varsin tyytyväisiä ohjatun harjoittelun antiin. Sosiaalisen median osuudesta koulussa ja opetuksessa opiskelijat eivät olleet niin vakuuttuneita. Opetusteknologiaa ei pidetä myöskään yliarvostettuna asiana. Ohjatussa harjoittelussa ei ole kyetty antamaan opiskelijoiden mielestä hyviä eväitä sosiaalisen median käyttöön opetuksessa. Sosiaalisen median osuus pedagogiikassa lienee vielä uutuuttaan melko epäselvä koko opettajankoulutuksessa.

Sisältö

Tiivistelmä

1 Johdanto	5
2 Aineisto	5
3 Taustatietoja vastaajista	5
4 Muutokset ohjausympäristössä	6
5 Muutokset ohjauspyrkimyksissä	7
6 Yksilöllisyyden huomioon ottaminen opetuksessa ohjauksen sisältönä	8
7 Eettisesti haasteelliset tilanteet ohjauksen sisältönä	10
8 Eri ohjausmuotojen koettu hyödyllisyys	12
9 Tieto- ja viestintätekniikka ja media	13
10 Lopuksi	15

Lähteet

Liite

1 Johdanto

Suomen yliopistojen harjoittelukoulut ovat vuosittain keränneet opiskelijapalautetta ohjatun harjoittelusta (eNorssi 2014). Tämä on tarjonnut mahdollisuuden myös tutkia aineistoja tarkemmin. Tässä tutkimusraportissa kuvataan lukuvuosina 2009–2010 ja 2012–13 aineistojen avulla *muutosta* ohjatun harjoittelun ohjausympäristössä, ohjaajien ohjauspyrkimyksissä ja yhdessä ohjauksen sisällössä, opetuksen yksilöllisyyden huomioon ottamisessa ohjauksessa. Tämä mahdollistui, kun oli olemassa kaksi samalla tavalla kerättyä aineistoa kolmen vuoden välillä.

Lisäksi tässä tutkimusraportissa kuvataan ohjatun harjoittelun ohjauksen sisällöistä lukuvuonna 2012–13 eettisesti haasteellisten tilanteiden esiintymistä ohjauksessa, erilaisten ohjausmuotojen koettua hyödyllisyyttä sekä tieto- ja viestintätekniikan ja median osuutta ohjatussa harjoittelussa.

Teoreettista taustaa ei tässä raportissa kuvata laajasti. Tutkimuksen taustoja on selvitetty aiemmassa lukuvuoden 2009–10 aineiston raportissa (Martikainen 2010).

2 Aineisto

Raportoitava aineisto on kerätty sähköisellä kyselyllä (liite 1) opettajaopiskelijoiden opintojen viimeisten harjoittelujen yhteydessä. Lukuvuonna 2009–10 kyselyyn vastasi 1014 ja 2012–13 1018 opiskelijaa.

3 Taustatietoja vastaajista

Kyselyaineiston koko pysyi vertailuaineistoissa lähes samana. Samoin sukupuolijakauma, tosin naisia oli vastaajista uudessa aineistossa 2,7 % enemmän kuin aikaisemmassa (ei tilastollisesti merkitsevää eroa jakaumassa, Pearsonin khiin neliön testi). Naisten osuus lienee vakiintunut noin kolmeen neljäsosaan ohjatun harjoittelun opiskelijoista. Vastaajien ikäjakaumassa on tapahtunut melko merkitsevää muutosta siten, että alle 30-vuotiaiden osuus on kasvanut 5-6 % -yksikköä ja yli 30-vuotiaiden määrä vähentynyt. Opetusharjoitteluun tulevien opiskelijoiden opettajakokemuksen määrä on myös hieman laskussa. Yli yksi vuosi opetuskokemusta oli 2012–13 aineistossa noin kymmenesosalla. Kyselyaineistojen harjoittelijoiden määrissä eri harjoittelukouluissa oli tapahtunut kolmen vuoden aikana muutoksia (suurimmillaan parin prosenttiyksikön luokkaa). Savonlinnan vastaajia tuli uutena mukaan aineistoon 28 opiskelijaa. Vaasa Övningskolasta vastauksien määrä putosi 18 opiskelijalla. Luokanopettajakoulutuksen opiskelijoita uudessa aineistossa oli 364 (36 %) ja aineenopettajaopiskelijoita 653 (64 %), luokanopettajaopiskelijoiden osuus vastaajista nousi 14 % -yksikköä, jakaumien muutos oli erittäin merkitsevä. Erityisopettajakoulutettavia tässä aineistossa on vain 1. Aineenopettajakoulutuksen puolella näyttää lisääntyneen erityisesti musiikin (95 opiskelijalla), terveystiedon (58 opiskelijalla) ja tietotekniikan (38 opiskelijalla), italian kielen (25 opiskelijalla), filosofian (19 opiskelijalla) ja ort. uskonnon (7 opiskelijalla) opiskelijoiden määrä sekä vähentyneen matematiikan (87 opiskelijalla), englannin (82 opiskelijalla), biologian (36 opiskelijalla), saksan (34 opiskelijalla), äidinkielen ja kirjallisuuden (28 opiskelijalla), maantieteen (27 opiskelijalla), ev.lut. uskonnon (20 opiskelijalla), historian (14 opiskelijalla), kuvataiteen (14 opiskelijalla), liikunnan (12 opiskelijalla), psykologian (9

opiskelijalla,), käsityön (7 opiskelijalla, ei ollenkaan) ja suomi toisena kielenä (ei yhtään opiskelijaa) opettajaopiskelijat. Muut aineet ovat kutakuinkin säilyneet kyselyn harjoittelijamäärissä ennallaan (yhteiskuntaoppi, fysiikka, ruotsi, venäjä, ranska, elämäntutkimustieto, espanja). Yksi harjoittelija on ollut latinassa. Harjoitteluista yhä suurempi osa on aineistossa tapahtunut harjoittelukoulussa (erittäin merkitsevä ero jakaumissa vertailuaineistojen välillä) eli keskittynyt harjoittelukouluihin 2012-13 aineistossa: 75 % harjoittelee vain normaalikouluissa (muutos 30 % -yksikköä).

4 Muutokset ohjausympäristössä

Ohjausympäristön muutosta tarkasteltiin vertailemalla lukuvuosien 2009-10 ja 2012-13 jakaumia mielipideväittämässä (muutoksen tilastollisesta merkitsevyydestä laskettiin Pearsonin khiin neliön testi). Väittämät ja merkitsevyys löytyvät taulukosta 1. Muutos on ollut erittäin merkitsevä myönteiseen suuntaan eli samaa mieltä vastausten määrä on lisääntynyt.

Taulukko 1. Ohjausympäristön muutokset vastausten frekvensseissä prosentteina ja jakaumien muutosten merkitsevyys (Pearsonin khiin neliön testi).

Ohjausympäristöväittäjä	Vastaus	2009–2010 f%	2012–13 f%	Merkitsevyys (Pearsonin khiin neliön testi)
Ohjaus on lisännyt kiinnostustani (motivaatiota) harjoitteluun	Eri mieltä	12	9	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	13	8	
	Samaa mieltä	75	83	
Ohjaus on auttanut minua kehittymään opettajana.	Eri mieltä	4	3	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	6	3	
	Samaa mieltä	90	95	
Ohjaustilanteissa on ollut riittävästi aikaa ohjauskeskusteluun.	Eri mieltä	17	14	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	10	5	
	Samaa mieltä	73	82	
Ohjauspaikka on ollut riittävän rauhallinen ohjauskeskustelun kannalta.	Eri mieltä	9	8	.002**
	Ei samaa, eikä erimieltä	8	4	
	Samaa mieltä	83	88	
Ohjauksessa on ollut mukava ilmapiiri.	Eri mieltä	8	6	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	8	3	
	Samaa mieltä	84	91	
Ohjaajat ovat olleet aktiivisia yhteistyön rakentajia.	Eri mieltä	11	8	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	10	5	
	Samaa mieltä	80	87	
Ohjaus on auttanut hallitsemaan harjoittelun aikaista henkistä kuormitusta.	Eri mieltä	29	22	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	17	14	
	Samaa mieltä	54	64	
Ohjauksessa on tarjottu riittävästi tukea ohjatun harjoittelun sujuvaan etenemiseen.	Eri mieltä	17	12	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	13	6	
	Samaa mieltä	70	82	

*melko merkitsevä, **merkitsevä, ***erittäin merkitsevä

Ohjausympäristön kehityssuunta on ollut hyvä näillä kriteereillä arvioituna. Kuitenkin jopa viidesosa opiskelijoista kokee, että ohjaus ei ole auttanut hallitsemaan harjoittelun aikaista henkistä kuormitusta. Henkisen kuormituksen seuraaminen ja siitä keskustelu ohjauksessa auttaisi parantamaan tätäkin asiaa.

5 Muutokset ohjauspyrkimyksissä

Opiskelijoilta kysyttiin myös heidän mielipiteitään ohjauksesta. Taustalla oli ohjauspyrkimysten luokittelu (Jyrhämä 2002). Tulokset esitetään vertailemalla jakaumia ja niiden merkitsevyyttä (Pearsonin khiin neliön testi). (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Ohjaajien ohjauspyrkimysten muutokset frekvensseissä prosentteina ja niiden merkitsevyys (Pearsonin khiin neliön testi).

Ohjauspyrkimys	Vastaus	2009–10 f%	2012–13 f%	Merkitsevyys (Pearsonin khiin neliön testi)
Ohjaus on perustunut jäljittelyyn.	Eri mieltä	54	51	.067
	Ei samaa, eikä erimieltä	11	9	
	Samaa mieltä	36	40	
Ohjaus on perustunut valmiisiin opetuksen vaihtoehtoihin.	Eri mieltä	72	70	.328
	Ei samaa, eikä erimieltä	10	9	
	Samaa mieltä	18	21	
Ohjauksessa on kannustettu ja rohkaistu opettajana.	Eri mieltä	7	6	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	11	6	
	Samaa mieltä	83	89	
Ohjaus on kasvattanut itseluottamusta opettajana.	Eri mieltä	10	7	.010**
	Ei samaa, eikä erimieltä	8	6	
	Samaa mieltä	82	86	
Ohjauksessa on korostettu hyvää suhdetta oppijoihin.	Eri mieltä	16	12	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	15	8	
	Samaa mieltä	69	81	
Ohjauksessa on nostettu esiin yhteistyövalmiuksia.	Eri mieltä	29	26	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	25	17	
	Samaa mieltä	47	58	
Ohjauksesta on saatu hyvät perusopetustaidot.	Eri mieltä	8	6	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	8	5	
	Samaa mieltä	84	89	
Ohjauksessa on opastettu työtapojen monipuoliseen käyttöön.	Eri mieltä	12	12	.003**
	Ei samaa, eikä erimieltä	11	7	
	Samaa mieltä	77	82	
Ohjauksessa on keskusteltu pedagogisista perusteluista.	Eri mieltä	34	24	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	19	15	
	Samaa mieltä	47	62	
Ohjauksessa on laitettu pohtimaan kriittisesti toimintaa opettajana.	Eri mieltä	14	10	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	13	8	
	Samaa mieltä	72	83	

Ohjauksessa on käsitelty opettajan ammattietiikkaa.	Eri mieltä	29	20	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	14	12	
	Samaa mieltä	57	68	
Ohjauksessa on korostettu vastuunottoa oppijoista.	Eri mieltä	26	17	.001***
	Ei samaa, eikä erimieltä	17	13	
	Samaa mieltä	57	70	

*melko merkitsevä, **merkitsevä, ***erittäin merkitsevä

Tulosten perusteella ohjauksen direktiivisyys (ohjaaja mallina ja valmiit vaihtoehdot opetuksen suunnittelussa) ovat hieman vahvistuneet, mutta ei tilastollisesti merkitsevästi. Enemmänkin jakaumat ovat pysyneet samoina. Kuitenkin muissa ohjauspyrkimyksissä on tapahtunut selvää voimistumista. Itseluottamuksen tukeminen (kannustus, rohkaisu), kommunikatiivisuus (opettaja-oppilas-suhde, yhteistyövalmiudet), opetuksen työtapojen ohjaaminen, metakognitiivinen puoli (perusteleminen ja kriittisyys) ja vastuuseen ohjaaminen (ammattieettinen pohdinta ja vastuunotto oppijoista) ovat vahvistuneet. Suunta ohjauksen kehittämisessä on siis hyvä ohjauspyrkimystenkin osalta. Edelleenkin yhteistyövalmiudet, pedagogisten ratkaisujen perusteleminen ja ammattieettisen opetuksen tarkastelun sisällöt ohjauksessa ovat vastausjakaumien perusteella kehittämiskohde ohjauksessa.

6 Yksilöllisyyden huomioon ottaminen opetuksessa ohjauksen sisältönä

Muutoksen tarkastelu mahdollistui myös yhdessä ohjaussisällössä eli yksilöllisyyden huomioon ottamisessa opetuksessa. Jatkamme tarkastelua samaan tyyliin kuin edellä, frekvensseinä prosenttimuodossa ja muutoksen testaamisella Pearsonin khiin neliön testillä. Tuloksissa kuvataan nyt ohjaussisällön määrää (vähän tai ei ollenkaan/vähintään jonkin verran). Tulokset löytyvät taulukosta 3.

Yksilöllisyyden käsittely opetuksessa ohjauksen sisältönä sisältää muutosta lukuvuosien 2009–10 ja 2012–13 välillä. *Vähän tai ei ollenkaan* - vastausten määrä on lisääntynyt eli ohjauksessa on opiskelijoiden käsitysten mukaan käsitelty aikaisempaa vähemmän seuraavia sisältöjä (tilastollinen merkitsevyys):

- oppilashuollollinen yhteistyö
- erityisopetuksen eri muodot
- opettajan ja erityisopettajan yhteistyö
- oppilaan henkilökohtaiset opetusjärjestelyt (HOPS, HOJKS)
- opettajan tukiopetus
- opettajan eriyttäminen

Muissa sisällöissä ei merkitseviä eroja löytynyt, joten tilanne niissä on pysynyt ennallaan eli ei hyvänä, koska opettajan tekemää eriyttämistä lukuun ottamatta (72 % vähintään jonkin verran) vähintään puolet opiskelijoista on harjoitellut eri yksilöllisen tuen muotoja vain vähän tai ei ollenkaan. Opetuksen yksilöllisen tuen huomioon ottamisessa ohjauksessa olisi syytä kiinnittää

jatkossa huomiota. Vuonna 2011 tuli voimaan opetussuunnitelmauudistus, johon sisältyi ns. kolmiportaisen tuen rakenne, joka ei nyt näy tässä tuloksessa vielä. Opiskelijat eivät ole havainneet ohjauksessa riittävästi esim. eriyttämistä, joka on opetussuunnitelmauudistuksen yleisen tuen perusasia. Vuonna 2013 on tulossa voimaan oppilashuoltoa yksilöivä laki, joka vielä lisäksi tulee edellyttämään panostuksia oppijan tukeen koulussa sekä tulee näkymään esim. vuonna 2016 uudistuvissa perusopetuksen perusteissa. Yksilöllisen tuen muodot ovat muutoksessa inklusiivisen pedagogiikan myötä ja tähän haasteeseen vastaaminen ohjauksessa on nyt edessä.

Taulukko 3. Yksilöllisyys opetuksessa ohjauksen sisältönä. Määrän vertailu frekvenssiprosentteina ja merkitsevyys (Pearsonin khiin neliön testi).

Yksilöllisyys opetuksessa ohjauksen sisältönä	Vastaus	2009–10 f %	2012–13 f %	Merkitsevyys
Opettajan eriyttäminen ohjauksessa	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	24 77	28 72	.025*
Opettajan tukiopeutus ohjauksessa	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	51 49	56 44	.019*
Opettajan ja erityisopettajan yhteistyö	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	48 53	54 46	.002**
Erityisopetuksen eri muodot	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	52 48	59 41	.001***
Erityisoppilaan integraatio yleisopetukseen	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	51 49	53 48	.452
Oppilaan henkilökohtaiset opetusjärjestelyt (HOPS, HOJKS)	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	47 44	62 38	.002**
Oppilashuollollinen yhteistyö (esim. oppilashuoltotyöryhmä)	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	59 41	68 33	.001***
Oppilaan ohjaus opintopolulla etenemisessä	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	73 27	77 23	.073
Oppilaan ohjaus opiskelussa ja elämäntilanteessa	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	65 35	64 37	.500
Oppilaan ohjaus työelämään liittyen	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	85 15	84 16	.568
Monikulttuurisen opetusryhmän opettaminen	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	56 44	55 45	.681
Oppilaan kulttuurisen identiteetin huomioon ottaminen	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	52 49	52 48	.792
Oppilaan oman äidinkielen opettamisen merkitys	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	59 41	62 38	.180
Suomi toisena kielenä opetus	Vähän tai ei ollenkaan Vähintään jonkin verran	61 39	60 40	.669

*melko merkitsevä, **merkitsevä, ***erittäin merkitsevä

Lukuvuoden 2012–13 opiskelija-aineistossa lisättiin kyselyyn osio ns. kolmiportaisesta tuesta ja sen määrästä ohjauksen sisältönä. *Vähintään jonkin verran* -vastausten määrä oli 63 % ja *vähän tai ei ollenkaan* - vastausten määrä oli 37 %. Noin kaksi viidesosaa opiskelijoista katsoi saaneensa hyvin vähäistä ohjausta kolmiportaisesta tuesta, kuten yleisestä tuesta eriyttämisen näkökulmasta.

Yksilöllinen tuki pedagogisena ajatuksena ja käytäntönä ei ole täysin tullut osaksi ohjausta siten, että opiskelijat sen tuntisivat.

7 Eettisesti haasteelliset tilanteet ohjauksen sisältönä

2012–13 opiskelijakyselyssä uutena osa-alueena oli eettisesti haasteellisten tilanteiden kohtaaminen opettajana ohjauksen sisältönä. Taulukosta 4 näkyy eri osiot, joista opiskelijoilta kysyttiin ja keskiarvot sekä keskihajonnat kustakin eettisesti haasteellisista tilanteista ohjauksen sisältöinä. Keskihajontaluvun pienuus viittaa siihen, että silloin vastaajat ovat olleet yksimielisempiä vastausosioista verrattuna suurempiin arvoihin.

Taulukko 4. Eettisesti haasteelliset tilanteet ohjauksen sisältönä. Määrä keskiarvoina ja vastausten hajaantuminen keskihajontana. (Vastausasteikko: 1=ei ollenkaan, 2=vähän, 3=melko vähän, 4=jonkin verran, 5=melko paljon, 6=paljon, 7=erittäin paljon)

Eettisesti haasteellinen tilanne ohjauksen sisältönä	Keskiarvo	Keskihajonta
On hankaluuksia päättää oppilaan arviointiperusteita.	4,31	1,481
Oppilaan puhuttelu tai rankaisu	4,18	1,429
Oppilas arvostelee opetusta.	3,29	1,484
Oppilasasiaan liittyvä vaihteluvollisuus	4,86	1,635
Oppilaan arkaluontoisten henkilökohtaisia asioiden käsittely	4,31	1,688
Kollegan arveluttava tapa kohdella oppilasta	2,50	1,463
Oppilaalle huutaminen tai oppilaan syytely.	2,93	1,634
Oppilas on eri mieltä opettajan kanssa.	3,56	1,596
Oppilas huomauttaa opettajaa puolueellisuudesta.	2,74	1,566
Oppilaalla on negatiivinen asenne koulutyötä kohtaan.	4,39	1,594
Oppilas petkuttaa tai valehtelee.	3,27	1,631
Oppilas käyttäytyy sopimattomasti.	4,49	1,565
Oppilas kiusaa toista oppilasta.	4,20	1,688
Opettajilla ei ole yhteistä linjaa oppilailta kielletyissä asioissa.	3,25	1,682
Opettajilla ei ole yhteistä linjaa oppilailta vaadittavissa koulun käytännöissä.	3,27	1,667
Oppilaiden osallistuminen päätöksentekoon koulun säännöistä	3,34	1,633
Oppilaan vakavat oppimisen vaikeudet	3,70	1,672
Vähemmistöoppilaan uskonnolliset oikeudet	2,67	1,635
Ristiriita vähemmistöoppilaan velvollisuudessa osallistua jonkun aineen opetukseen	2,39	1,507
Vähemmistöoppilaan kulttuurisen identiteetin ottaminen huomioon	3,16	1,767
Vaikeudet luottaa vähemmistöoppilaaseen tämän käyttäytymisen tai taustan takia	2,16	1,367
Enemmistöoppilaan huono käytös vähemmistöoppilasta kohtaan	2,63	1,617
Vähemmistöoppilaan huono käytös enemmistöoppilasta kohtaan	2,39	1,499

Parhaiten ohjauksessa oli ollut esillä opiskelijoiden käsitysten mukaan keskiarvojen perusteella *oppilasasiaan liittyvä vaitiolovelvollisuus* (keskiarvo 4,9 eli melko paljon). Muita *vähintään jonkin verran* -osioita (keskiarvo noin 4 olivat):

- oppilaiden arviointiperusteista päättäminen
- oppilaan puhuttelu tai rankaisu
- oppilaan arkaluontoisten asioiden käsittely
- oppilaan erimielisyys opettajan kanssa
- oppilaan negatiivinen asenne koulutyötä kohtaan
- oppilaan sopimaton käyttäytyminen
- oppilas kiusaa toista oppilasta
- oppilaan vakavat oppimisen vaikeudet

Melko vähän tai vähemmän -vastauksissa oli tunnistettu seuraavia tilanteita ohjauksen sisältönä:

- oppilaan opetuksen arvostelu
- oppilaan huomauttaminen opettajan puolueellisuudesta
- oppilaan petkuttaminen tai valehteleminen
- kollegan arveluttava tapa kohdella oppilasta
- oppilaalle huutaminen tai oppilaan syyttely
- opettajien yhteisten sääntöjen puuttuminen oppilailta kielletyissä asioissa
- opettajien yhteisten käytäntöjen puuttumien oppilailta vaadittavissa käytännöissä
- oppilaiden osallistuminen päätöksentekoon koulun säännöistä
- vähemmistöoppilaan uskonnolliset oikeudet
- vähemmistöoppilaan kulttuurisen identiteetin huomioon ottaminen
- enemmistöoppilaan huono käytös vähemmistöoppilasta kohtaan
- ristiriita vähemmistöoppilaan velvollisuudessa osallistua jonkin aineen opetukseen
- vaikeudet luottaa vähemmistöoppilaaseen
- vähemmistöoppilaan huono käytös enemmistöoppilasta kohtaan

Vieraimmiksi eettisiksi haasteiksi olivat siis jääneet oppilas kritiikin antajana tai petkuttajana, toisaalta osiot, jotka käsittelivät opettajan käytöstä oppilasta kohtaan sekä opettajia ja koulua yhteisönä käsittelevät osiot. Lisäksi vähemmistön oikeudet ja velvollisuudet sekä vähemmistön ja enemmistön väliset suhteet eettisinä haasteina koulutyössä ohjauksen sisältönä olivat jääneet opiskelijoille vieraimmiksi sisällöiksi. Oppilaan kuulemisesta ja vakavasta moraalittomuudesta voitaisiin ohjausta lisätä. Keskustelu opettajalle sopivasta käytöksestä ja epäeettiseen toimintaan puuttumisesta työyhteisössä olisi myös paikallaan. Opettajayhteisön ja kouluyhteisön päätöksentekoa ja viestintää olisi ehkä myös tarpeen käsitellä ohjauksessa. Vähemmistöjen asema koulussa kaipaa ohjauksellista pohdintaa sekin. Ns. koulurauhaa edistävät lakimuutokset 2013 noussevat automaattisesti ohjauksen sisällöiksi jatkossa ja niihin joudutaan miettimään käytäntöjä harjoittelukouluissa niin kuin muissakin kouluissa.

8 Eri ohjausmuotojen koettu hyödyllisyys

Lukuvuoden 2012–13 opiskelijakyselyssä opettajaopiskelijoilta pyydettiin palautetta eri ohjausmuotojen hyödyllisyydestä opettajana kehittämisessä. Asteikko vastaamisessa oli 0-7 (0=ei ole ollut käytössä, 1=ei ollenkaan hyötyä, 2=vähän hyötyä, 3=melko vähän hyötyä, 4=jonkin verran hyötyä, 5=melko paljon hyötyä, 6=paljon hyötyä ja 7=erittäin paljon hyötyä). Taulukossa 5 esitellään keskiarvot ja keskihajonnat koetusta hyödyllisyydestä. Tässäkin, mitä pienempi keskihajontaluku, sitä vähemmän oli hajontaa vastauksissa osion kohdalla.

Taulukko 7. Eri ohjausmuotojen hyödyllisyys opettajana kehittämisessä keskiarvoina ja osioiden keskihajonnat.

Ohjausmuoto	Hyödyllisyys keskiarvona	Keskihajonta
Ohjaajien kanssa kahden kesken käydyt ohjaustuokiot	6,06	1,490
Ohjaajan ja muiden opetusharjoittelijoiden kanssa pidetyt ryhmäohjaukset	5,52	1,495
Ohjaajan/ohjaajien järjestämät suurryhmäohjaukset (esim. koko opetusharjoittelijoiden ryhmälle kerralla)	4,21	1,857
Yhteistyö muiden opetusharjoittelijoiden kanssa	5,57	1,685
Vertaispalaute muilta opetusharjoittelijoilta	5,45	1,727
Opetusharjoittelijoiden keskeinen vapaa ajatustenvaihto ja toistensa tukeminen opetusharjoittelun aikana	5,86	1,827
Toisten opetuksen seuraaminen ja seurattujen tuntien pohtiminen	5,49	1,514
Oman opetuksen itsenäinen suunnittelu ja toteuttaminen	5,95	1,830
Omien opetusharjoittelutuntien pohdinta itsenäisesti (vapaamuotoisesti ja/tai kirjoittaen)	5,40	1,795
Harjoittelukokemusten yhteen vetävä pohdinta kirjoitetussa harjoitteluraportissa	4,12	2,098
Tieto- ja viestintätekniinen vuorovaikutus ohjaajien ja opetusharjoittelijoiden kanssa opetusharjoitteluiden aikana	4,47	1,963

Hyödyllisimpinä keskiarvojen perusteella (6=*paljon hyötyä*) oli koettu:

- ohjaajien kanssa kahden kesken käydyt ohjaustuokit
- ohjaajan ja muiden opetusharjoittelijoiden kanssa pidetyt ryhmäohjaukset
- yhteistyö muiden opetusharjoittelijoiden kanssa
- opetusharjoittelijoiden keskeinen vapaa ajatuksenvaihto ja toistensa tukeminen
- oman opetuksen itsenäinen suunnittelu ja toteuttaminen

Melko paljon hyötyä koettiin olleen (keskiarvo noin 5):

- vertaispalaute muilta opetusharjoittelijoilta
- toisten opetuksen seuraaminen ja seurattujen tuntien pohtiminen
- omien opetusharjoittelutuntien pohdinta itsenäisesti (vapaamuotoisesti ja/tai kirjoittaen)

Vähiten eli *jonkin verran hyötyä* koettiin olleen (keskiarvo noin 4):

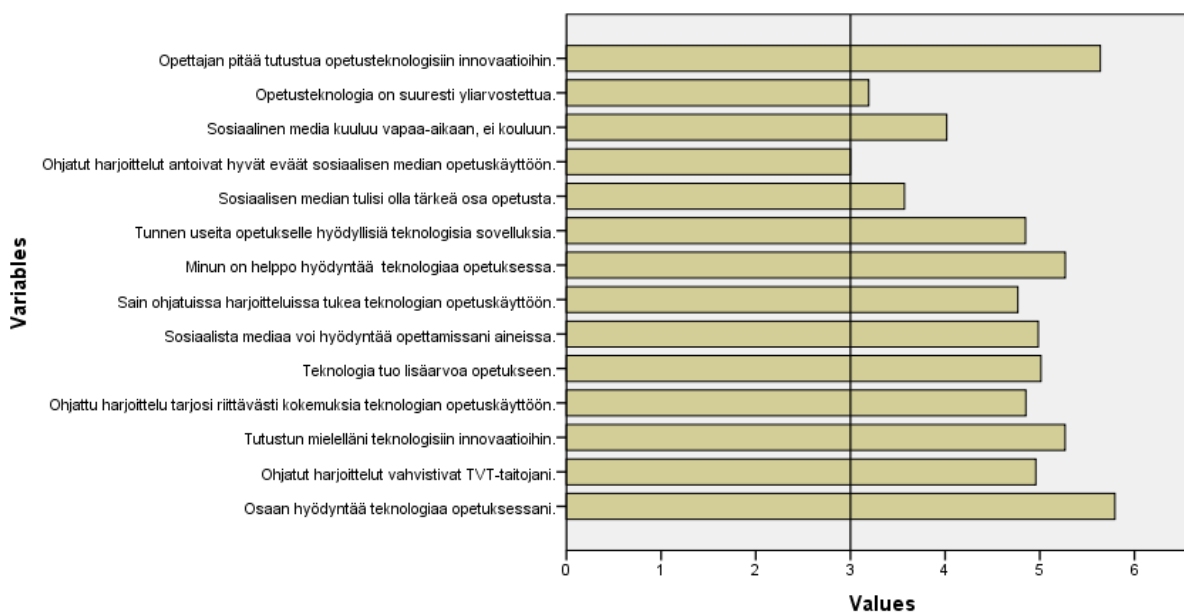
- ohjaajan/ohjaajien järjestämät suurryhmäohjaukset
- harjoittelukokemusten yhteen vetävä pohdinta kirjoitetussa harjoitteluraportissa
- tieto- ja viestintätekninen vuorovaikutus ohjaajien ja opetusharjoittelijoiden kanssa (esim. sähköposti ja sosiaalinen media)

Ohjatun harjoittelun ohjauksen muodoista lisähuomioita oli, että 11 % harjoittelijoista ei ollut ollenkaan kirjoittanut harjoitteluraporttia ja 7 % ei ollut ollut mukana suurryhmäohjauksissa, suunnitellut ja toteuttanut itsenäisesti opetusta tai ollut tieto- ja viestintäteknisessä vuorovaikutuksessa ohjatussa harjoittelussa. Nämä *ei ollenkaan käytössä harjoittelussa ohjausmuotona* -vastaukset laskivat keskiarvoja kolmessa vähiten hyödylliseksi koetuissa ohjausmuodoissa.

9 Tieto- ja viestintäteknikka ja media

Opettajaopiskelijoilta kysyttiin 2012–13 kyselyssä heidän mielipiteistään tieto- ja viestintäteknikasta. Kuvioon 1 on koottu kuvaus keskiarvojen avulla.

Statistics Mean

Kuvio 1. Tieto- ja viestintätekniikka opettajaopiskelijoiden käsityksissä keskiarvoilla kuvattuna (1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=hieman eri mieltä, 4=ei samaa, eikä eri mieltä, 5=hieman samaa mieltä, 6=jokseenkin samaa mieltä, 7=täysin samaa mieltä)

Jokseenkin samaa mieltä -vastauksen tasolla (keskiarvo n. 6) eli eniten opettajaopiskelijat painottivat, että opettajaopiskelijat ajattelivat osaavansa hyödyntää teknologiaa opetuksessaan (keskiarvo 5.79, keskihajonta 1.031), ja että opettajan pitää tutustua opetusteknologisiin innovaatioihin (ka. 5.64, kh. 1.077).

Hieman samaa mieltä opettajaopiskelijat olivat seuraavista väittämistä (keskiarvo n. 5)

-Minun on helppo hyödyntää teknologiaa opetuksessa (ka. 5.27, kh. 1.375).

-Tutustun mielelläni teknologisiin innovaatioihin (ka. 5.27, kh. 1.510).

-Teknologia tuo lisäarvoa opetukseen (ka. 5.01, kh. 1.373).

-Sosiaalista mediaa voi hyödyntää opettamissani aineissa (ka. 4.98, kh. 1.471).

-Ohjatut harjoittelut vahvistivat TVT-taitojani (ka. 4.96, kh. 1.658).

-Tunnen useita opetukselle hyödyllisiä teknologisia sovelluksia (ka. 4.85, kh. 1.508).

-Ohjattu harjoittelu tarjosi riittävästi kokemuksia teknologian opetuskäyttöön (ka. 4.85, kh. 1.632).

-Sain ohjatuissa harjoitteluissa tukea teknologian opetuskäyttöön (ka. 4.77, kh. 1.636).

Vastausasteikon neutraaliin keskikohtaan (*ei samaa, eikä eri mieltä*, keskiarvo n. 4) sattuiivat väittämät Sosiaalinen media kuuluu vapaa-aikaan, ei kouluun (ka. 4.02, kh. 1.630) ja Sosiaalisen median tulisi olla tärkeä osa opetusta (ka. 3.57, kh. 1,444).

Pienimmät keskiarvot (keskiarvo n. 3, *hieman eri mieltä*) opiskelijoilla olivat väittämissä Opetusteknologia on suuresti yliarvostettua (ka. 3.19, kh. 1.516) ja Ohjatut harjoittelut antoivat hyvät eväät sosiaalisen median opetuskäyttöön (ka. 3.00, kh. 1.593).

Tästä yhteenvedosta päätellen opettajaopiskelijat ovat perusmyönteisiä TVT:n ja median käyttöön opetuksessa ja ohjauksisältönäkin opiskelijat ovat varsin tyytyväisiä ohjatun harjoittelun antiin. Sosiaalisen median osuudesta koulussa ja opetuksessa opiskelijat eivät olleet niin vakuuttuneita kuin aiemmista näkökulmista. Opetusteknologiaa ei pidetä myöskään yliarvostettuna asiana. Ohjatussa harjoittelussa ei ole kyetty antamaan opiskelijoiden mielestä hyviä eväitä sosiaalisen median käyttöön opetuksessa, ainakaan vielä lukuvuonna 2012–13. Sosiaalinen media kehittyy ja sitä käytetään vapaa-ajalla, mutta sen hyödyntäminen koulutusyhteyksissä ei ole vielä kyselyn mukaan näkynyt voimakkaasti.

10 Lopuksi

Tässä raportissa on keskitytty aluksi ohjatun harjoittelun muutosten analysointiin lukuvuosien 2009–10 ja 2012–13 opiskelijakyselyjen aineistoja vertailemalla. Sitten on kuvattu muutamia ohjauksen sisältöjä, joista oli aineistoa vain lukuvuodelta 2012–13.

Muutosten kuvaukseen tarttumalla oli mahdollista arvioida ohjatun harjoittelun ohjauksen kehityssuuntia. Ohjausympäristössä ja ohjauspyrkimyksissä kehitys oli kyselyn mittarien valossa oikeassa suunnassa. Kuitenkin lukuvuoden 2012–13 kyselyn tuloksista löytyi osa-alueita, joita on syytä pitää edelleen mielessä ohjauksessa, vaikka muutoksen suunta oli oikea.

Eryteisesti yksilöllisen tuen osa-alue ohjauksessa näyttää olevan yksi keskeinen koulupedagogiikan ja samalla ohjatun harjoittelun kehittämiskohde. Opettajaopiskelijat eivät nyt saa riittävästi harjoitusta, esimerkiksi eriyttämisen keinoista. Kuitenkin vuonna 2011 tuli voimaan opetussuunnitelmauudistus ns. kolmiportaisen tuen muodossa. Vuonna 2013 tulee ajankohtaiseksi uusi laki oppilashuollolliselle puolelle, joka heijastuu myös 2016 perusasteen opetussuunnitelmauudistukseen. Pelkästään ohjatussa harjoittelussa näitä sisältöjä ei ehditä syvällisesti oppia, vaan myös muualla opettajankoulutussisällöissä täytynee vahvistaa panostusta oppijoita yksilöllisesti tukeviin opetuksen työtapoihin ja niiden taustoihin.

Tieto- ja viestintäteknikan kehitys vaikuttaa koulupedagogiikkaan ja opettajankoulutukseen. Muutos on nopeaa. Uusia laitteita kehitellään ja uusia mahdollisuuksia avautuu myös opetukseen. Miten välineitä käytetään pedagogisesti järkevällä tavalla? Se on kysymys, jota joudutaan jatkuvasti pohtimaan. Millainen osuus sosiaalisella medially on koulussa ja opettajankoulutuksessa? Tablettitietokoneet ja älypuhelimet ovat yhä suuremmassa roolissa kaikkien arjessa? Mitä mahdollisuuksia ja rajoituksia tähän liittyy?

Opetuksen ja ohjauksen perustavanlaatuisen näkökulma liittyy vuorovaikutukseen opettajien ja oppijoiden sekä ohjaajien ja ohjattavien välillä. Miten toimia pedagogisesti viisaasti oppijoiden ja ohjattavien kanssa tukien heitä yksilöllisesti, mutta myös työskentelemään erilaisissa ryhmissä. Mitä mahdollisuuksia ja rajoituksia tähän sisältyy? Opetus ja ohjaus edellyttää vastuullista vallankäyttöä, toisaalta on hyvä antaa kasvattavaa vapautta, mutta toisaalta täytyy asettaa tiettyjä "askelmerkkejä" ja edellyttää niiden pohdintaa ja noudattamista opetuksen ja ohjauksen opiskelijoilta ja ammattilaisilta. "Askelmerkit" ovat osittain pysyvämpiä ja osittain muuttuvia. Koulu- ja opiskeluyhteisössä riittää työtä näiden asioiden näkyväksi tekemisessä ja niistä keskustelussa ja sopimisessa "pelisääntöjen" ja käytäntöjen tasolla. Opetussuunnitelmat ja ohjatun harjoittelun suunnitelmat uudistuvat sekä pedagogisia käytäntöjä ja ohjauskäytäntöjä joudutaan pohtimaan ja sopimaan. Toivottavasti tällä raportilla on jotakin annettavaa siihen työhön.

Lähteet

eNorssi 2014. <http://www.enorssi.fi/opetusharjoittelu/ohjatun-harjoittelun-arviointi> Luettu [10.1.2014](#)

Jyrhämä, R. 2002. Ohjaus pedagogisena päätöksentekona. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 236.
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/opett/vk/jyrhama/ohjauspe.pdf> Luettu 14.1.2014.

Martikainen, T. 2010. Perusasteen ja lukion opettajankoulutuksen ohjatun harjoittelun ohjausympäristö ja ohjauspyrkimykset Suomen yliopistojen harjoittelukouluissa 2009-2010. eNorssi, Suomen harjoittelukoulut.
http://www.enorssi.fi/opetusharjoittelu/eNorssin_ohjatun_harjoittelun_valtakunnallisen_opiskelijakyselyn_raportti_2009-2010.PDF Luettu 16.1.2014

OHJATUN HARJOITTELUN VALTAKUNNALLINEN OPISKELIJAKYSELY 2012 - 2013

Tässä kyselyssä kerätään tietoa opiskelijoiden harjoittelukokemuksista ohjatussa harjoittelussa. Tarkoituksena on tutkia ja kehittää ohjattua harjoittelua. Kyselyssä keskitytään ohjaukseen sekä yksilöllisyyden huomioon ottamiseen liittyviin sisältöihin. Tutkimuksen toteuttaa opettajankouluttajien yhteistyöverkosto eNorssi.

Vastaa huolellisesti omien kokemustesi kautta muodostuneiden käsitystesi mukaisesti. Valitse kuhunkin kysymykseen ainoastaan yksi vaihtoehto. Kiitos jo etukäteen mielipiteistäsi!

A. Vastaajan taustatiedot

Sukupuoli

- 1) Vastaajan sukupuoli
- nainen
 - mies

Ikä

- 2) Vastaajan ikä
- 20 - 25
 - 26 - 30
 - 31 - 35
 - 36+

Opettajakokemus

- 3) Vastaajan opettajakokemus ilman ohjattua harjoittelua
- Ei merkittävää kokemusta (alle 1kk)
 - Alle 1 vuotta
 - 1 - 3 vuotta
 - Yli 3 vuotta

B. Taustatiedot

Harjoittelukoulu

- 4) Valitse harjoittelukoulu, jossa olet eniten suorittanut ohjattuja harjoitteluita
- Helsingin normaalilyseo
 - Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu
 - Hämeenlinnan normaalikoulu
 - Joensuun normaalikoulu
 - Jyväskylän normaalikoulu
 - Kajaanin normaalikoulu
 - Lapin yliopiston harjoittelukoulu

- Oulun normaalikoulu
- Rauman normaalikoulu
- Savonlinnan normaalikoulu
- Tampereen normaalikoulu
- Turun normaalikoulu
- Vasa Övningsskola

Harjoittelun määrä harjoittelukoulussa

- 0%
- 15%
- 30%
- 50%
- 75%
- 100%

5) Arvioi, paljonko suoritit ohjatuista harjoitteluista yliopiston harjoittelukoulun (Norssin) ULKOPUOLELLA

Koulutusvaihtoehto

6) Valitse oikea koulutusvaihtoehto

- Luokanopettajakoulutus
- Aineenopettajakoulutus
- Erityisopettajakoulutus

Pääaine

7) Valitse koulutuksesi pääaine (tärkein harjoitteluaineesi)

- kasvatustiede (luokanopettaja)
- äidinkieli ja kirjallisuus
- yhteiskuntaoppi
- historia
- psykologia
- biologia
- musiikki
- matematiikka
- fysiikka
- kemia
- tietotekniikka
- liikunta
- terveystieto
- ruotsin kieli
- englannin kieli

- saksan kieli
- venäjän kieli
- ranskan kieli
- ev.lut.uskonto
- kotitalous
- kuvataide
- käsityö
- elämäkatsomustieto
- italian kieli
- maantiede
- latinan kieli
- ortod. uskonto
- suomi toisena kielenä
- espanjan kieli
- erityisopetus
- filosofia
- jokin muu

C. Ohjaajat ja ohjausympäristö

Arvioi KAIKKIA suorittamiasi ohjattuja harjoittelujaksoja asteikolla 1 - 7.

- 1=täysin eri mieltä
- 2=jokseenkin eri mieltä
- 3=hieman eri mieltä
- 4=ei samaa eikä eri mieltä
- 5=hieman samaa mieltä
- 6=jokseenkin samaa mieltä
- 7=täysin samaa

Ohjaajat ja ohjausympäristö

Kiinnitä otsikkorivi

8) Ohjaus on lisännyt kiinnostustani (motivaatiota) harjoitteluun.

9) Ohjaus on auttanut minua kehittymään opettajana.

10) Ohjaustilanteissa on ollut riittävästi aikaa ohjauskeskusteluun.

	1	2	3	4	5	6	7
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- 11) Ohjauspaikka on ollut riittävän rauhallinen ohjauskeskustelun kannalta.
- 12) Ohjauksessa on ollut mukava ilmapiiri.
- 13) Ohjaajat ovat olleet aktiivisia yhteistyön rakentajia.
- 14) Ohjaus on auttanut hallitsemaan harjoittelun aikaista henkistä kuormitusta.
- 15) Ohjauksessa on tarjottu riittävästi tukea (esim. tietoa, toivoa, lohtua, valinnoissa auttamista, hankaluuksien käsittelyä) ohjatun harjoittelun sujuvaan etenemiseen.

D. Ohjauspyrkimykset

Arvioi KAIKKIA suorittamiasi ohjattuja harjoittelujaksoja asteikolla 1 - 7.

- 1=täysin eri mieltä
 2=jokseenkin eri mieltä
 3=hieman eri mieltä
 4=ei samaa eikä eri mieltä
 5=hieman samaa mieltä
 6=jokseenkin samaa mieltä
 7=täysin samaa

Ohjauspyrkimykset

Kiinnitä otsikkorivi

1 2 3 4 5 6 7

- 16) Ohjaus on mielestäni perustunut siihen, että opiskelija jäljittelee

ohjaajan antamaa esimerkkiä opettajana toimimisesta.

- 17) Ohjauksen ideana on ollut se, että opiskelijan on täytynyt valita ohjaajan

antamista valmiista vaihtoehdoista, miten opiskelija opettaa.

- 18) Ohjaajat ovat kannustaneet ja rohkaisseet minua opettajana ohjatussa harjoittelussa.

- 19) Ohjaus on kasvattanut itseluottamustani opettajana.

- 20) Ohjauksessa on korostettu hyvän suhteen luomista oppilaisiin/opiskelijoihin

opetuksen lähtökohtana.

- 21) Ohjauksessa on nostettu esiin erityisesti opettajan yhteistyön valmiuksia.

- 22) Olen saanut ohjauksesta hyvät perusopetustaidot opetuksen suunnitteluun,

toteutukseen ja arviointiin.

23) Ohjaajat ovat opastaneet opetuksen työtapojen monipuoliseen käyttöön opettajana.

24) Ohjaajat ovat käyttäneet ohjausaikaa opetukseni taustalla olleista pedagogisista

perusteluista keskustelemiseen.

25) Ohjaajat ovat laittaneet minut pohtimaan kriittisesti toimintaani opettajana.

26) Ohjauksessa on käsitelty opettajan ammattietiikkaa (esim. opettajan työn taustalla

olevia arvoja, eettisiä periaatteita tai hankalien tilanteiden ratkaisemista eettisestä

näkökulmasta).

27) Ohjaajat ovat korostaneet minulle sitoutumista vastuun ottamiseen

oppilaista/opiskelijoista opettajana (esim. pyytämällä miettimään oman toiminnan seurauksia).

E. Yksilöllisyyden huomioon ottaminen opetuksessa

Miten paljon seuraavia yksilöllisyyden huomioon ottamiseen liittyviä asioita on sisältynyt ohjattuun harjoitteluun?

Arvioi KAIKKIA suorittamiasi ohjattuja harjoittelujaksoja asteikolla 1 - 7.

1=ei ollenkaan

2=vähän

3=melko vähän

4=jonkin verran

5=melko paljon

6=paljon

7=erittäin paljon

Yksilöllisyyden huomioon ottaminen opetuksessa

Kiinnitä otsikkorivi **1 2 3 4 5 6 7**

28) Koulun järjestämä oppilaan tukeminen ns. kolmiportaisen tuen rakenteella.

29) Luokanopettajan/aineenopettajan keinot tukea erilaisia oppijoita sopivilla

opetusjärjestelyillä luokassa (esim. eriyttäminen oppimisvaikeuksien tai oppimistyylien tai lahjakkuuden mukaan)

30) Luokanopettajan/aineenopettajan antama tukiopeus oppituntien ulkopuolella

31) Luokanopettajan/aineenopettajan yhteistyö erityisopettajan kanssa

32) Erityisopetuksen järjestämisen eri muodot (esim. laaja-alainen erityisopetus,

erityisopetuksen pienryhmät)

33) Erityistukea tarvitsevan oppilaan integrointi yleisopetuksen ryhmään

34) Oppilaan henkilökohtaiset opetusjärjestelyt (HOPS, HOJKS)

35) Oppilashuollollinen yhteistyö (esim. oppilashuoltoryhmän kanssa)

36) Oppilaan ohjaus opintopolulla etenemisessä (esim. siirtyminen luokka-asteelta

toiselle, opintojen ainevalinnat, jatko-opintojen valitseminen)

37) Oppilaan ohjaus oppilaan henkilökohtaisissa oppimisen ja elämäntilanteen kysymyksissä

tai pulmissa

38) Oppilaan ohjaus työharjoittelun (yläkoulu) ja yleensä työelämään tutustumisen (alakoulu)

näkökulmasta

39) Monikulttuurisen opetusryhmän opetusjärjestelyt luokassa

40) Oppilaan kulttuurisen identiteetin huomioon ottaminen opetuksessa (esim.

suhtautuminen erilaisiin elämäntapoihin opettajana)

41) Oppilaan oman äidinkielen (muu kuin suomi) opettamisen merkitys

42) Suomen kielen opettaminen muuta äidinkieltä puhuville (suomi toisena kielenä)

43) Kirjoita vielä yksilöllisyyden huomioon ottamisesta opetuksessa, mitä valmiuksia jäit vielä erityisesti kaipaamaan näin jälkikäteen ajateltuna?

F. Eettisesti haasteelliset tilanteet

Miten paljon seuraavia eettisesti hankalia tilanteita on käsitelty opetusharjoittelun ohjauksessa?

Arvioi KAIKKIA suorittamiasi ohjattuja harjoittelujaksoja asteikolla 1 - 7.

- 1=ei ollenkaan
- 2=vähän
- 3=melko vähän
- 4=jonkin verran
- 5=melko paljon
- 6=paljon
- 7=erittäin paljon

Eettisesti haasteelliset tilanteet

Kiinnitä otsikkorivi	1	2	3	4	5	6	7
44) On hankaluuksia päättää oppilaan arviointiperusteita.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
45) Oppilaan puhuttelu tai rankaisu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
46) Oppilas arvostelee opetusta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
47) Oppilasasiaan liittyvä vaihteluvollisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
48) Oppilaan arkaluontoisten henkilökohtaisia asioiden käsittely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
49) Kollegan arveluttava tapa kohdella oppilasta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
50) Oppilaalle huutaminen tai oppilaan syytely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
51) Oppilas on eri mieltä opettajan kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
52) Oppilas huomauttaa opettajaa puolueellisuudesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
53) Oppilaalla on negatiivinen asenne koulutyötä kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
54) Oppilas petkuttaa tai valehtelee.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
55) Oppilas käyttäytyy sopimattomasti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
56) Oppilas kiusaa toista oppilasta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
57) Opettajilla ei ole yhteistä linjaa oppilailta kielletyissä asioissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
58) Opettajilla ei ole yhteistä linjaa oppilailta vaadittavissa koulun käytännöissä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
59) Oppilaiden osallistuminen päätöksentekoon koulun säännöistä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
60) Oppilaan vakavat oppimisen vaikeudet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
61) Vähemmistöoppilaan uskonnolliset oikeudet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
62) Ristiriita vähemmistöoppilaan velvollisuudessa osallistua jonkun aineen opetukseen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
63) Vähemmistöoppilaan kulttuurisen identiteetin ottaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

huomioon

64) Vaikeudet luottaa vähemmistöoppilaaseen tämän käyttäytymisen tai taustan takia

65) Enemmistöoppilaan huono käytös vähemmistöoppilasta kohtaan

66) Vähemmistöoppilaan huono käytös enemmistöoppilasta kohtaan

67) Millaisia muita kuin edellä esitettyjä asioita haluaisit vielä mainita eettistä pohdintaa vaativina kysymyksinä opettajan työssä?

G. Toiminta eettisesti haasteellisessa tilanteessa

Seuraavassa on muuan kuvitteellinen tilanne opettajan arjesta. Miten toimit ja miksi toimit kuvaamallasi tavalla tuossa tilanteessa.

Opettamassasi luokassa on oppilas, joka häiritsee usein oppitunteja. Olet useaan kertaan pyytänyt oppilasta työskentelemään antamiesi ohjeiden mukaan. Oppilas ei näytä lopettavan työrauhahäiriöiden aiheuttamista. Mittasi alkaa olla täysi ja jotakin asialle on tehtävä.

68) Miten toimit tilanteessa?

69) Miksi toimit edellä kuvaamallasi tavalla?

H. Eri ohjausmuotojen koettu hyödyllisyys opetusharjoittelussa

Seuraavaksi kysytään, miten hyödylliseksi olet kokenut opetusharjoittelun eri ohjauksen työtavat opettajana kehittymisesi kannalta.

Arvioi KAIKKIA suorittamiasi ohjattuja harjoittelujaksoja asteikolla 1 - 7.

0=ei ole ollut käytössä harjoittelussa

1=ei ollenkaan hyötyä

2=vähän hyötyä

3=melko vähän hyötyä

4=jonkin verran hyötyä

5=melko paljon hyötyä

6=paljon hyötyä

7=erittäin paljon hyötyä

Eri ohjausmuotojen koettu hyödyllisyys opetusharjoittelussa

Kiinnitä otsikkorivi

1 2 3 4 5 6 7 0

- 70) Ohjaajien kanssa kahden kesken käytyt ohjaustuokiot
- 71) Ohjaajan ja muiden opetusharjoittelijoiden kanssa pidetyt ryhmäohjaukset
- 72) Ohjaajan/ohjaajien järjestämät suurryhmäohjaukset (esim. koko opetusharjoittelijoiden ryhmälle kerralla)
- 73) Yhteistyö muiden opetusharjoittelijoiden kanssa
- 74) Vertaispalaute muilta opetusharjoittelijoilta
- 75) Opetusharjoittelijoiden keskeinen vapaa ajatustenvaihto ja toistensa tukeminen opetusharjoittelun aikana
- 76) Toisten opetuksen seuraaminen ja seurattujen tuntien pohtiminen
- 77) Oman opetuksen itsenäinen suunnittelu ja toteuttaminen
- 78) Omien opetusharjoittelutuntien pohdinta itsenäisesti (vapaamuotoisesti ja/tai kirjoittaen)
- 79) Harjoittelukokemusten yhteen vetävä pohdinta kirjoitetussa harjoitteluraportissa
- 80) Tieto- ja viestintätekniinen vuorovaikutus ohjaajien ja opetusharjoittelijoiden kanssa opetusharjoitteluiden aikana (esim. sähköposti ja sosiaalinen media)
- 81) Mistä muista mahdollisista opetusharjoittelun työtavoista koet saaneesi erityistä hyötyä opettajana kehittymiseesi?
- 82) Kuvaile vielä vapaamuotoisesti, millainen opetusharjoittelun ohjaus on sinusta toisaalta hyvää ja toisaalta huonoa. Perustele ja kerro esimerkkejä. Älä mainitse mahdollisia paikkakuntia tai henkilöitä nimeltä.

I. TVT ja media

Arvioi KAIKKIA suorittamiasi ohjattuja harjoittelujaksoja asteikolla 1 - 7.

- 1=täysin eri mieltä
 2=jokseenkin eri mieltä
 3=hieman eri mieltä
 4=ei samaa eikä eri mieltä
 5=hieman samaa mieltä

6=jokseenkin samaa mieltä
7=täysin samaa mieltä

TVT ja media

Kiinnitä otsikkorivi

	1	2	3	4	5	6	7
83) Osaan hyödyntää teknologiaa opetuksessani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
84) Ohjatut harjoittelut vahvistivat TVT-taitojani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
85) Tutustun mielelläni teknologisiin innovaatioihin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
86) Ohjattu harjoittelu tarjosi riittävästi kokemuksia teknologian opetuskäyttöön.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
87) Teknologia tuo lisäarvoa opetukseen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
88) Sosiaalista mediaa voi hyödyntää opettamissani aineissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
89) Sain ohjatuissa harjoitteluissa tukea teknologian opetuskäyttöön.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
90) Minun on helppo hyödyntää teknologiaa opetuksessa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
91) Tunnen useita opetukselle hyödyllisiä teknologisia sovelluksia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
92) Sosiaalisen median tulisi olla tärkeä osa opetusta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
93) Ohjatut harjoittelut antoivat hyvät eväät sosiaalisen median opetuskäyttöön.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
94) Sosiaalinen media kuuluu vapaa-aikaan, ei kouluun.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
95) Opetusteknologia on suuresti yliarvostettua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
96) Opettajan pitää tutustua opetusteknologisiin innovaatioihin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

lopuksi

97. Omat tiedot ja taidot

Kiinnitä otsikkorivi

kyllä en

Koin omat tietoni puutteelliseksi jossakin aineessa/aihepiirissä?

98. Jos vastasit kyllä, niin missä aineessa / aihepiirissä?

99. Millaiseksi koit tähän kyselyyn vastaamisen?